

112

ceo

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

KiNG

MÓJ PRZYJACIEL LEW

MATERIAŁY POMOCNICZE
DLA NAUCZYCIELI

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Opracowanie:
Dominika Sielczak

KiNG

MÓJ PRZYJACIEL LEW

Współistnienie. O relacjach człowieka ze zwierzętami

Na podstawie filmu *King* dzieci zastanowią się, jakie związki ze zwierzętami ma człowiek. Jakie funkcje pełnią zwierzęta? Czym lub kim mogą być i w jaki sposób są traktowane? Dowiedzą się, jaką rolę odgrywają ogrody zoologiczne i rezerваты przyrody. Poznają również gatunki zagrożone wyginięciem, sposoby ich ratowania oraz przeciwdziałania przemytom.

Etap kształcenia: .....

klasy IV–VI SP

Czas potrzebny do przeprowadzenia zajęć: .....

45 min

Podstawa programowa: .....

biologia I.1–4, VI.1–3; geografia I.4–5, II.7, 9, III.3–6; informatyka 3)–4);
plastyka 2); przyroda II.3, 6–7, III.2, 5, 7; wiedza o społeczeństwie III.7–8, IV.3–4

Cele ogólne:

- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, wnioskowania i argumentowania.
- Kształtowanie otwartej postawy wobec świata, pobudzanie ciekawości.
- Formowanie postawy szacunku wobec przyrody.
- Przekazanie wartości, świadomości oraz konsekwencji podejmowanych decyzji.
- Doskonalenie współpracy i działania w zespole, podejmowanie aktywności na rzecz społeczności.
- Wykorzystywanie technologii i internetu do promowania wartościowych treści i postaw.

Cele szczegółowe:

- Uzasadnienie konieczności ochrony przyrody, kreowanie postawy szacunku wobec niej.
- Definiowanie pojęć: park narodowy, rezerwat przyrody, ogród zoologiczny, a także poznanie ich specyfiki.
- Rozpoznanie korzyści z wykorzystywania zwierząt przez ludzi.
- Odkrycie przyczyn wymierania gatunków zwierząt oraz ich związku z działalnością człowieka.
- Określenie dostępnych dla każdego możliwości dbania o środowisko.

Metody:

burza mózgów, praca w grupach, analiza tekstu, wykorzystanie nowych technologii

Słowa kluczowe:

gatunki zagrożone wyginięciem, udomowienie, park narodowy, rezerwat przyrody, ogród zoologiczny, ochrona środowiska

Materiały pomocnicze:

piktogramy korzyści, opisy rezerwatu przyrody, parku narodowego i ogrodu zoologicznego, zdjęcia przedstawiające skutki ingerencji człowieka w przyrodę, np. widok wyciętego lasu, śmieci w morzu czy ludzi na polowaniu, znaczniki i zdjęcia zwierząt do losowania

KiNG

MÓJ PRZYJACIEL LEW

Przebieg zajęć:

1. Wstęp (10 MIN)

Nauczyciel pokazuje uczestnikom zajęć piktogramy (**załącznik 1**) z korzyściami płynącymi z wykorzystywania zwierząt przez człowieka. Dzieci oglądają je i rozszyfrowują ich znaczenie.

Piktogramy przedstawiają:

- żywność (np. mleko, miód, jajka, mięso),
- surowce do produkcji odzieży (np. wełna, jedwab, skóra, futro),
- ochronę (np. pies obronny),
- pracę (np. zwierzęta pociągowe, noszące towary, orzące itp.),
- rozrywkę (np. cyrk, sport, pamiątki),
- zdrowie (np. terapia, kremy, kosmetyki, nalewki, pies przewodnik).

Pytania pomocnicze:

Czy jakaś inna kategoria przychodzi uczestnikom zajęć do głowy?

Jakie zwierzęta są wykorzystywane?

Dzieci klasyfikują zwierzęta jako dzikie i udomowione.

2. Dzikie a udomowione (5 MIN)

Nie wszystkie zwierzęta mogły zostać udomowione – tylko te, które nie bały się kontaktu z ludźmi, bez obaw zbliżały się do nich. Ludzie zauważyli wiele korzyści płynących z hodowania zwierząt, dlatego wybierali mniej agresywne i płochliwe gatunki i rozmnażali je w niewoli.

Inną grupą są zwierzęta dzikie, których nie sposób udomowić z wielu różnych względów. Ludzie chcieli czerpać zyski również ze środowisk ich życia lub z nich samych, choć było to dużo bardziej skomplikowane.

Pytanie pomocnicze:

Co to spowodowało?

Dzieci robią burzę mózgów, której efektem jest pojęcie „zagrożenie wyginięciem”.

Nauczyciel wyjaśnia, czym ono jest i jego przyczyny (m.in. nadmierne wykorzystanie zasobów naturalnych, niszczenie siedlisk zwierząt, zagrażające obce gatunki, zmiany klimatyczne i zanieczyszczenie środowiska, w tym nawozami rolniczymi, oraz wybijanie – kłusownictwo, myślistwo, przełowienie).

W takich warunkach trudno byłoby zwierzętom rozmnażać się i funkcjonować, a tym samym podtrzymywać gatunek. Niedostępność zwierząt zagrożonych wyginięciem jest dla niektórych bardzo kusząca. Zwierzęta są porywane ze swoich naturalnych siedlisk i nielegalnie sprzedawane do prywatnych hodowli.

3. Rezerwat przyrody, park narodowy, a może zoo? (15 MIN)

Dzieci dzielą się na trzy grupy. Każda z nich otrzymuje opis jednego miejsca (**załącznik 2**): rezerwatu przyrody, parku narodowego i ogrodu zoologicznego. Czytają go i decydują, którego z tych miejsc dotyczy. Następnie wspólnie z nauczycielem wymieniają w tabeli narysowanej na tablicy ich najważniejsze cechy.

Często się zdarza, że nazwy „park narodowy” i „rezerwat przyrody” są używane zamiennie. Dzieci już wiedzą, że to błąd! Nazwy te oznaczają zupełnie różne miejsca.

4. Mieszkańcy chronionych obszarów (10 MIN)

Mówimy o ochronie – ale kto tak właściwie jest nią objęty?

Gatunki zagrożone wyginięciem to zwierzęta, których liczebność jest tak mała, że w nieodległej przyszłości mogą zupełnie przestać istnieć. Jest to związane z wolnym tempem wzrostu populacji, porywaniem do prywatnych hodowli lub zabijaniem ich i niszczeniem siedlisk ich życia.

Jak je chronić?

Nauczyciel pokazuje zdjęcia przedstawiające skutki ingerencji człowieka, np. wycięty las, śmieci w morzu czy ludzi na polowaniu. Na ich podstawie dzieci robią burzę mózgów na temat sposobów chronienia przyrody.

Aby ochronić zwierzęta, niezbędna jest współpraca nas, zwykłych ludzi z organizacjami pozarządowymi, władzami, samorządami i przedsiębiorcami. To ciężka, ale potrzebna praca. Należy zakazać polowań, nielegalnych hodowli, wycinki lasów i przekształcania terenów leśnych na rolne, by ochronić naturalne siedliska zwierząt.

Na co dzień możemy też dbać o Ziemię i jej mieszkańców poprzez:

- segregację śmieci i niezaśmiecanie parków, rzek i lasów,
- oszczędzanie prądu i wody, ograniczenie zanieczyszczenia powietrza (wybranie roweru lub komunikacji miejskiej zamiast auta),
- ograniczanie marnowania żywności i spożywania dużej ilości mięsa (masowa hodowla zwierząt przyczynia się do ocieplenia klimatu, zanieczyszczenia środowiska i niszczenia siedlisk),
- kupowanie mniej niepotrzebnych przedmiotów,
- wspieranie lokalnych zwierząt (domki dla owadów, poidła, ziarno),
- niekupowanie zasobów pozyskanych przez kłusownictwo, np. kości czy futer.

5. Zadanie – początkowa faza (5 MIN)

Nauczyciel rozkłada na stoliku kartki z nazwami zwierząt zagrożonych wyginięciem (**załącznik 3**) – ale odwrotnie, tak by dzieci nie widziały, co jest na nich wydrukowane. Liczba kartek (czyli wybranych zagrożonych gatunków) powinna być równa połowie liczby dzieci na zajęciach. Pod nimi nauczyciel umieszcza znaczniki (**załącznik 4**), pod każdą inny.

Połowa dzieci z klasy losuje zwierzę i odkrywa znacznik pod nim. Druga połowa losuje tylko znaczniki z osobnego woreczka – w ten sposób powstaną pary (lub trójki) do pracy.

15 różnych wzorów znaczników do wydruku dla nauczyciela

Wybrane gatunki zwierząt zagrożone wyginięciem:

- Nosorożec czarny (*Diceros bicornis*)
- Lampart amurski (*Panthera pardus orientalis*)
- Słoń sumatrzański (*Elephant maximus sumatranus*)
- Morświn kalifornijski (*Phocoena sinus*)
- Żółw szylkretowy (*Eretmochelys imbricata*)
- Orangutan borneański (*Pongo pygmaeus*)
- Goryl nizinny (*Gorilla beringei graueri*)
- Norka europejska (*Mustela lutreola*)
- Ryś euroazjatycki (*Lynx lynx*)
- Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*)
- Świstak tatrzański (*Marmota marmota latirostris*)
- Żbik europejski (*Felis silvestris*)
- Wilk szary (*Canis lupus*)
- Żubr europejski (*Bos bonasus*)

Zadaniem par jest opracowanie koncepcji i wybór informacji o zwierzęciu, a następnie stworzenie chwytliwego posta na wybrany portal społecznościowy, dzięki któremu wiele osób dowie się o problemie wymierających zwierząt. Post powinien obejmować następujące elementy: krótka charakterystyka gatunku, powód wymierania, sposoby jego ratowania.

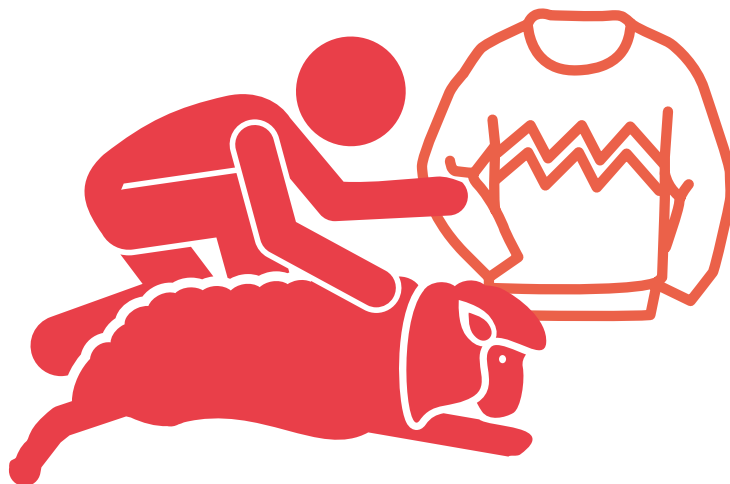
Grupy mogą wykonać post z infografiką i serią zdjęć, nagrać filmik edukacyjny, film kostiumowy itp. – w formie do zamieszczenia w internecie.

Najbardziej pomysłowe i staranne prace zostaną opublikowane na szkolnej stronie. Nauczyciel może również nawiązać współpracę z lokalnymi organizacjami działającymi na rzecz ochrony zwierząt i poprosić o wsparcie (rzeczowe lub informacyjne) dla dzieci.

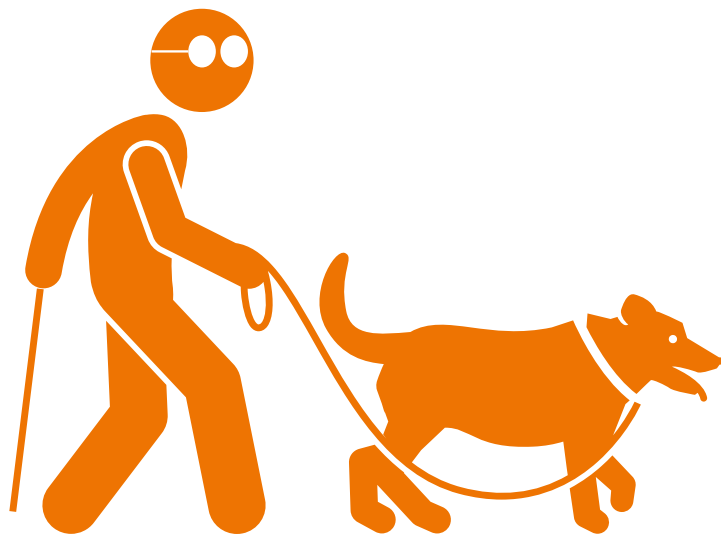

Załącznik 1

Piktogramy

Załącznik 2

Opisy miejsc

To wyjątkowe miejsce, którego powierzchnia musi mieć przynajmniej 1000 hektarów – to warunek konieczny! Jego zadaniem jest ochrona naturalnych siedlisk zwierząt, gatunków chronionych i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie bioróżnorodności i naturalnych procesów zachodzących w przyrodzie.

Można go zwiedzać, ale znajdują się w nim obszary całkowicie wolne od ingerencji człowieka (poza wyjątkowymi sytuacjami, mającymi na celu dobro przyrody). Na jego terenie ochronie podlega wszystko – cała przyroda wraz z wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, historycznymi i naukowymi.

Jego powierzchnia zwykle jest mniejsza niż 1000 hektarów. W różnych krajach świata stosuje się inne sposoby ochrony i zasady ich wyznaczania. Jak podaje Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku, „obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, (...) zwierząt i (...) grzybów (...)”. Na jego terenie znajdują się obszary pod ścisłą ochroną, jak i częściową – to oznacza, że pod ochroną może znajdować się tylko część jego przyrody. W Polsce jest już ponad 1500 form ochrony przyrody tego typu.

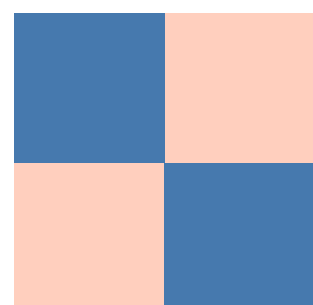
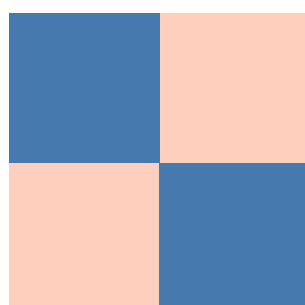
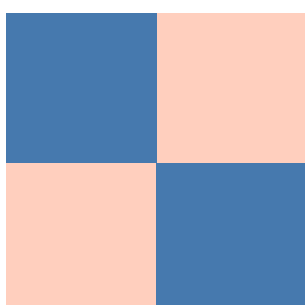
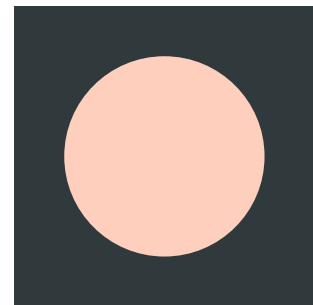
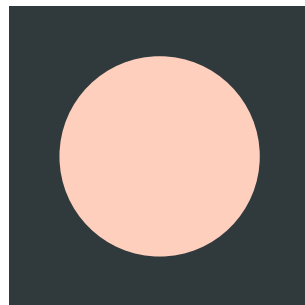
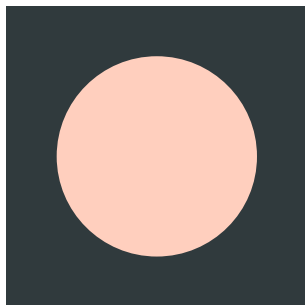
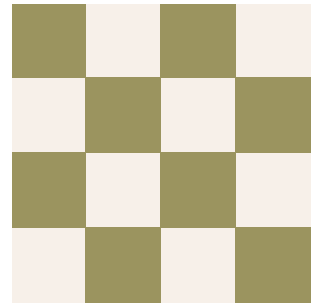
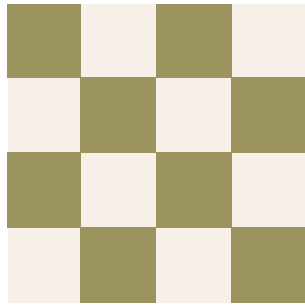
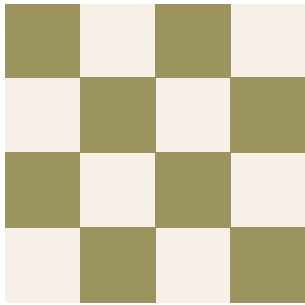
To stała instytucja – teren odpowiednio urządzony, z budynkami i wybiegami, gdzie przetrzymywane i publicznie pokazywane są żywe dzikie zwierzęta.

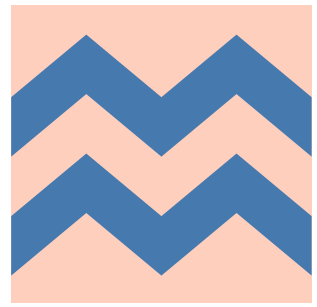
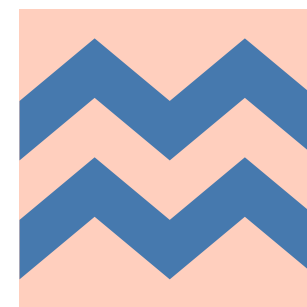
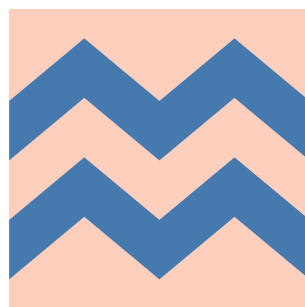
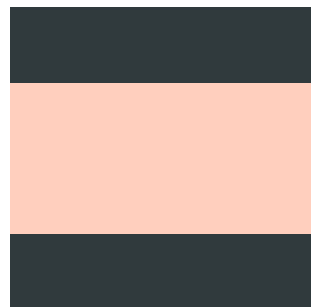
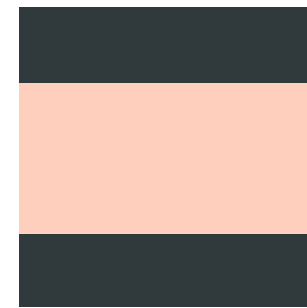
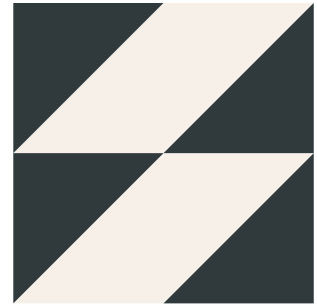
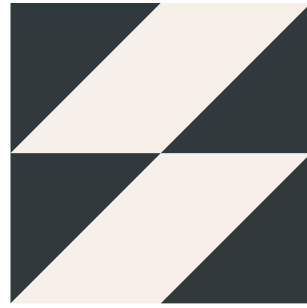
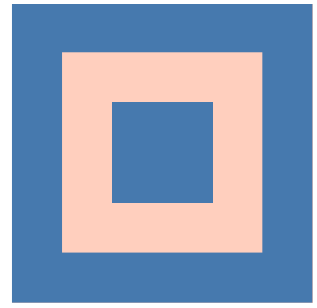
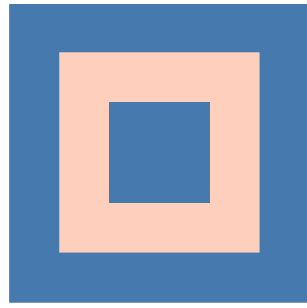
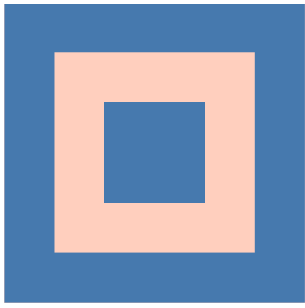
Pełni funkcję edukacyjną i rekreacyjną, a także odgrywa ważną rolę w procesach zabezpieczania, zachowania lub przywracania przyrodzie gatunków zagrożonych wyginięciem.

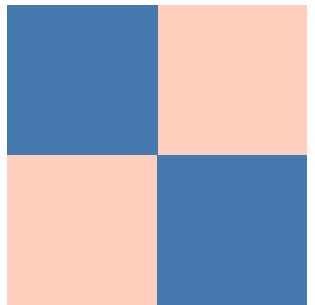
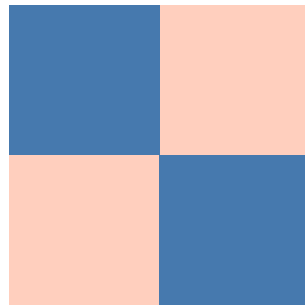
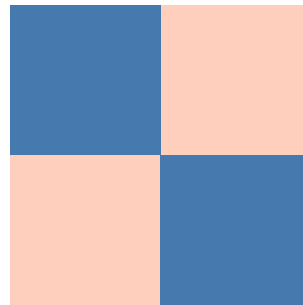
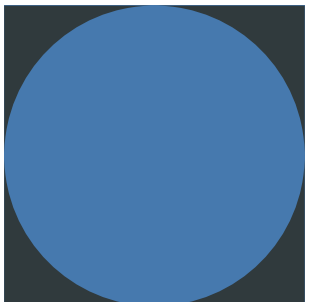
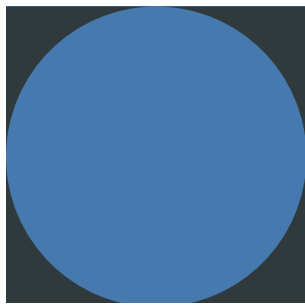
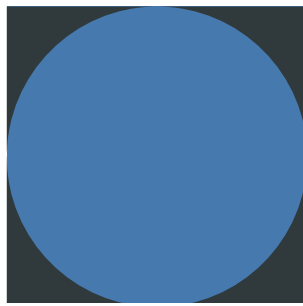
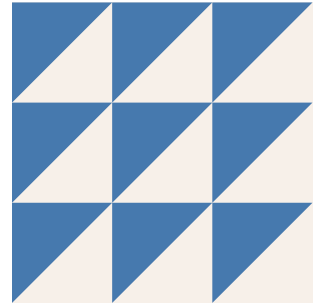
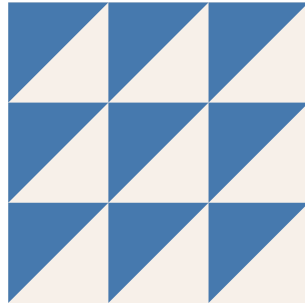
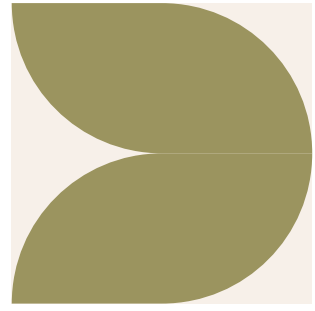
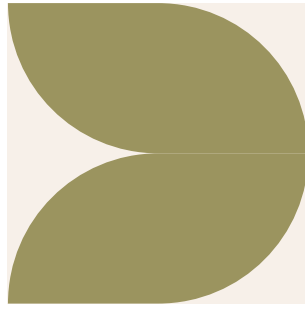
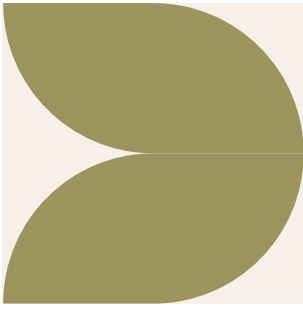

Załącznik 3

Znaczniki

Nosorożec czarny
(*Diceros bicornis*)

Lampart amurski
(*Panthera pardus orientalis*)

Słoń sumatrzeński
(*Elephant maximus sumatranus*)

Morświn kalifornijski
(*Phocoena sinus*)

Żółw szylkretowy
(*Eretmochelys imbricata*)

Orangutan borneański
(*Pongo pygmaeus*)

Goryl nizinny
(*Gorilla beringei graueri*)

Norka europejska
(*Mustela lutreola*)

Ryś euroazjatycki
(*Lynx lynx*)

Niedźwiedź brunatny
(*Ursus arctos*)

Świstak tatrzański
(*Marmota marmota latirostris*)

Źbik europejski
(*Felis silvestris*)

Wilk szary
(*Canis lupus*)

Źubr europejski
(*Bos bonasus*)

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Opracowanie:
Dominika Sielczak

KiNG

MÓJ PRZYJACIEL LEW

Dziki i udomowione. Zwierzęta wokół nas

Niektóre zwierzęta trzymamy we własnych domach. Inne nie zawsze zauważamy, choć często są blisko nas, również w miastach. Latają wśród drzew, wygrzewają się na parkowych alejkach czy przecinają szlaki w drodze do szkoły. Dzieci poznają różnicę między dzikimi zwierzętami i udomowionymi. Zastanowią się, w jaki sposób postępować z na pozór niegroźnymi, uroczymi stworzeniami – takimi jak King, lwiątko z filmu.

Etap kształcenia:

.....

edukacja wczesnoszkolna

Czas potrzebny do przeprowadzenia zajęć:

.....

45 min

Podstawa programowa:

.....

edukacja polonistyczna I.1.2), 3.7), 4.1),4), 6.1)–2); edukacja przyrodnicza IV.1.1), 3)–5), 2.5);
edukacja plastyczna 2.3)

Cele ogólne:

- Kształtowanie szacunku wobec otaczającego świata przyrody.
- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, wnioskowania i argumentowania.
- Doskonalenie postrzegania i zrozumienia świata w uporządkowany, dojrzały sposób.
- Kształtowanie otwartej postawy wobec świata, pobudzanie ciekawości.

Cele szczegółowe:

- Poznawanie gatunków zwierząt udomowionych oraz ich dzikich przodków.
- Definiowanie pojęć: oswojenie, udomowienie, dzikie zwierzę, urbanizacja.
- Nazwanie i porównanie wybranych gatunków dzikich zwierząt.
- Przywołanie sytuacji niebezpiecznych z udziałem zwierząt – domowych i dzikich – oraz poznanie właściwych reakcji na nie.

Metody:

pogadanka, burza mózgów, karta pracy, praca w grupach, quiz

Słowa kluczowe:

zwierzęta dzikie, urbanizacja, udomowienie, oswojenie

Materiały pomocnicze:

słowniczek pojęć dla nauczyciela, karta pracy zawierająca rebus, tabelę i sylwety zwierząt do wycinania

Uwagi:

- Dobrze mieć dostęp do biblioteki, atlasu zwierząt lub zasobów internetu.
- Nauczyciel może wziąć ze sobą książki o zwierzętach do pokazania dzieciom.

KiNG

MÓJ PRZYJACIEL LEW

Przebieg zajęć:

1. Wstęp (5 MIN)

.....

Nauczyciel prosi dzieci, aby wymieniły gatunki zwierząt, które udało im się zaobserwować w drodze do szkoły lub podczas spaceru poprzedniego dnia.

2. Dzikie a udomowione (10 MIN)

.....

Nauczyciel pokazuje zdjęcia zwierząt – wyświetlone lub na wydrukach. Mogą to być zwierzęta dzikie, np. wilk, szczur, gołąb, kuna, lis, lew, nosorożec, żaba czy wąż, oraz udomowione, np. pies, kot, koń itp.

Dzieci dzielą zwierzęta na te, które mogłyby spotkać na swojej drodze, oraz na pozostałe. Nauczyciel pyta, czym wyróżnia się ta druga grupa zwierząt. Jakie one są?

Cała klasa definiuje pojęcie „zwierzęta dzikie” metodą burzy mózgów. Nauczyciel wspomaga dzieci, bazując na słowniczku pojęć.

Nauczyciel wyjaśnia, że pojawianie się dzikich zwierząt w miastach to efekt urbanizacji. Rozszerzanie się granic miast powoduje, że drogi ludzi i zwierząt często się przecinają. Zwierzęta coraz chętniej szukają pożywienia czy schronienia w okolicach ludzkich domów, jednak ich obecność nie zawsze powinna cieszyć. Dzikie zwierzęta mogą stanowić zagrożenie nie tylko dla ludzi, ale również dla innych zwierząt.

3. Oswojenie (5 MIN)

.....

Pytanie pomocnicze:

Co się stanie, kiedy ludzie i dzikie zwierzęta będą często przebywać w swoim towarzystwie?

Nauczyciel rozdaje karty pracy.

Zadanie 1. Dzieci odczytują rebus, którego rozwiązaniem jest OSWOJENIE.

Tak lub...

A = W

~~B~~

OSA BOJE TAK LUB... – obrazki do rebusu

A = W B NIE – rozwiązanie

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom pojęcie „oswojenie”.

O oswojeniu mówimy, kiedy zwierzę przestaje uciekać, bać się człowieka i z czasem przyzwyczaja się do jego obecności.

Pytanie pomocnicze:

Dlaczego filmowe lwiątko nie bało się człowieka, mimo że to dzikie zwierzę?

Dzieje się tak, kiedy ludzie przez dłuższy czas pojawiają się w środowisku życia zwierząt i wpływają na nie, np. dokarmiają, odwiedzają itp.

Oswojone dzikie zwierzęta z czasem tak bardzo przywykły do obecności ludzi, że wykształciły dodatkowe cechy. W ten sposób powstały nowe gatunki zwierząt.

4. Przodkowie zwierząt domowych (10 MIN)

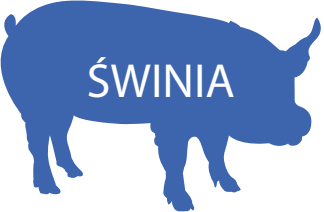
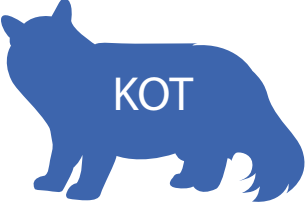

Zadanie 2. Dzieci otrzymują karty pracy (załącznik 2) i wycinają zwierzęta według oznaczonych linii. Ich zadaniem jest dopasować gatunki zwierząt do ich przodków, czyli zwierząt przed oswojeniem i związaniem się z człowiekiem.

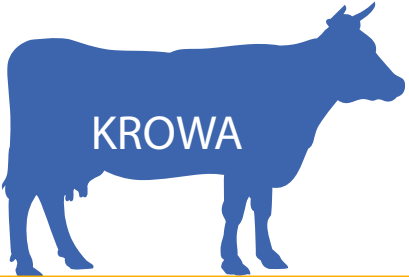

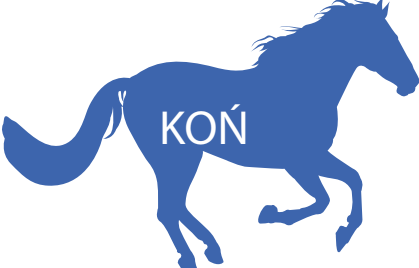
Uwaga! Jeśli dzieci nie potrafią rozpoznać zwierzęcia po nazwie, mogą skorzystać z encyklopedii, atlasu zwierząt lub zasobów internetu.

TABELA DO KARTY PRACY (załącznik 2)

Zwierzęta domowe

	DZIKI PRZODEK	ZWIERZĘ DOMOWE
1.	WILK	 PIES
2.	DZIK	 ŚWINIA
3.	ŻBIK	 KOT
4.	MUFLON AZJATYCKI	 OWCA
5.	TCHÓRZ ZWYCZAJNY	 FRETKA

6.	TUR	
7.	KRZYŻÓWKA	KACZKA DOMOWA
8.	TARPAN	

A gdyby tak spróbować udomowić Kinga, filmowe lwiątko – to po co, w jakim celu? Jaki mógłby być jego udomowiony odpowiednik?

5. Udomowienie dzikich zwierząt (5 MIN)

Oswojenie to pierwszy stopień udomowienia. Co to takiego?

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, czym jest udomowienie.

Czy wszystkie zwierzęta mogły i mogą zostać oswojone, a potem udomowione?

Według badaczy udomowione mogą zostać tylko te zwierzęta, które mają odpowiednie predyspozycje do stworzenia więzi z człowiekiem. Jakaś część ich genów była odpowiedzialna za to, że mniej obawiały się kontaktu z ludźmi i chętniej zbliżały się do nich.

Zwierzęta udomowione przez człowieka musiały zostać najpierw oswojone – dokarmiane i ochraniane przed zagrożeniem. W końcu ludzie zrozumieli, że mogą czerpać korzyści z hodowania zwierząt i życia z nimi w przyjaźni, dlatego wyłapywali wybrane gatunki (nieagresywne, najmniej płochliwe) i je rozmnażali.

Pytanie pomocnicze:

Dlaczego ludzie to robili?

Człowiek chciał wykorzystywać możliwości zwierząt i zapewnić sobie lepszy byt oraz łatwiejsze życie. Zwierzęta hodowlane, trzymane blisko ludzi, gwarantowały stały dostęp do pożywienia (mięsa, mleka, jaj, miodu itp.), surowców do produkcji odzieży i butów (wełna, skóra, futro), siły roboczej, napędowej czy obrony.

6. Zwierzęta wokół nas – dzikie czy nie? (10 MIN)

Dzieci znają różnicę między zwierzętami dzikimi a udomowionymi.

Pytanie pomocnicze:

Czy zwierzęta wymienione na początku zajęć były dzikie, czy udomowione?

Z pewnością były to zwierzęta dzikie – chociaż nie uciekały, przebywały wśród ludzi, a czasami nawet podchodziły, były urocze, sprawiały wrażenie przyjaznych i gotowych na dotyk.

Taki był King, filmowe lwiątko. Dziewczynka Inés – mimo że nie знаła zwierzaka – zabrała go do domu i trzymała w tajemnicy w swoim pokoju.

Pytania pomocnicze:

Czy to było właściwe zachowanie? Jakie mogło mieć skutki? Co mogło się zdarzyć?

Nauczyciel prowadzi rozmowę nauczającą. Dotykanie dzikich czy po prostu nieznanymi zwierząt może skończyć się atakiem lub przeniesieniem choroby na człowieka albo inne zwierzę domowe. Nauczyciel podkreśla, że trzeba zachować szczególną ostrożność i nie dać ponieść się emocjom.

W jaki sposób postępować z napotkanym zwierzęciem?

Najważniejsze, aby nie ingerować w naturalne środowisko życia dzikich zwierząt!

Zwierzęta są bardzo ważnym elementem ekosystemu, są zdolne do odczuwania bólu, dlatego człowiek powinien zapewnić im ochronę (również prawną) i otoczyć je opieką.

Zadanie 3. Quiz

Dzieci dzielą się na grupy, a nauczyciel czyta wymyślone sytuacje ze zwierzętami. Zadaniem uczestników quizu jest zdecydować w grupie, jak należy postąpić w danym przypadku – samodzielnie zając się problemem, zgłosić sprawę odpowiednim służbom, pozostawić zwierzę bez interwencji lub zabrać je ze sobą do domu. Nauczyciel przypina wydrukowane piktogramy (**załącznik 3**) odpowiedzi do tablicy.

Każda poprawna odpowiedź to 1 pkt. Zwycięża drużyna, która zdobędzie więcej punktów.

Sytuacje do quizu:

1. Zauważasz małą nisko siedzącą na drzewie w parku. Ma lśniące, miękkie futro, jest „słodka”. (Zgłosić odpowiednim służbom).
2. Na wycieczce rowerowej mijasz rannego lisa leżącego przy drodze. (Zgłosić odpowiednim służbom).
3. Przy osiedlowej altanie śmietnikowej widzisz wygrzewające się koty. Niektóre leżą na plecach, pokazując brzuchy, inne miauczą. (Pozostawić bez interwencji).
4. W drodze do domu mijasz małą wronę ze skrzydłem zaklinowanym w siatce ogrodzeniowej. (Zgłosić odpowiednim służbom).
5. Wracając ze sklepu, widzisz psa biegającego bez opieki, ale ubranego w szelki i z obrózką. (Zgłosić odpowiednim służbom – pies w stresie może zaatakować).
6. Zauważasz kaczkę, która wpadła do studzienki kanalizacyjnej. (Zgłosić odpowiednim służbom – próba wyciągnięcia jej na własną rękę mogłaby skończyć się wypadkiem).

7. W lesie na grzybobraniu znajdujesz martwą sarnę. (Pozostawić zwierzę bez interwencji).
8. Między blokami widzisz biegające lwiątko. (Zgłosić odpowiednim służbom).
9. Odkrywasz kolonię nietoperzy na strychu. (Zgłosić odpowiednim służbom lub pozwolić im zostać do momentu samodzielnej „wyprowadzki” ze strychu – wszystkie nietoperze w Polsce są pod ścisłą ochroną gatunkową).
10. Znajdujesz znanego ci kota zaprzyjaźnionej sąsiadki na klatce schodowej. (Przekazać zwierzę właścicielowi lub zabrać je do domu – za zgodą rodziców i tylko wtedy, gdy naprawdę dobrze je znasz).

Materiały dla nauczyciela

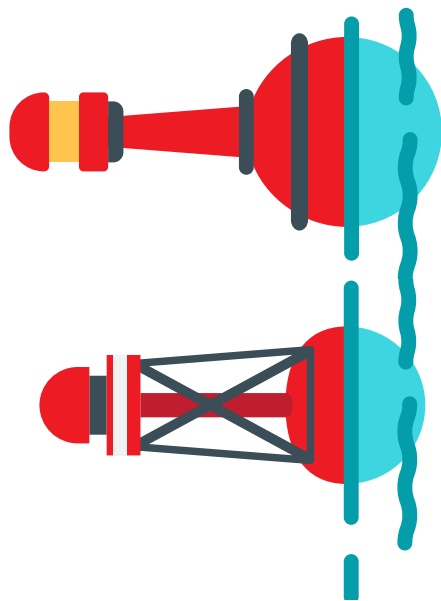
Słowniczek pojęć:

- **Zwierzęta dzikie**, czyli wolno żyjące, to takie, które zwykle żyją z dala od hałasu i wielkich miast, w warunkach niezależnych od człowieka. Spośród nich można wyróżnić zwierzęta łowne oraz objęte ochroną gatunkową.
- **Urbanizacja** – powiększanie się obszarów miejskich i osiedlanie się ludzi na nowych terenach.
- **O oswojeniu** mówimy, kiedy zwierzę przestaje uciekać i bać się człowieka, a z czasem przyzwyczaja się do jego obecności.
- **Udomowienie**, inaczej domestykacja, to proces spowodowany długotrwałym oddziaływaniem ludzi na dzikie zwierzęta. W jego trakcie zwierzęta przystosowały się do życia z człowiekiem i pod jego wpływem oraz przekształciły swoje cechy zarówno fizyczne, jak i psychiczne.
- Pierwszym etapem procesu **udomowienia** jest **oswajanie**.

Załącznik 1

Rebus

Tak lub...

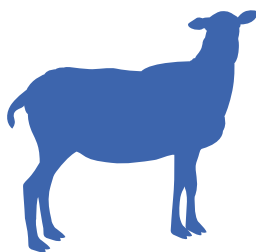
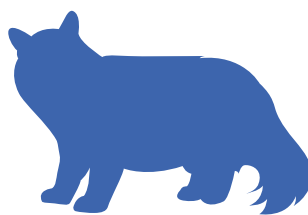
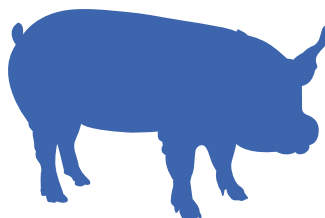
A = W

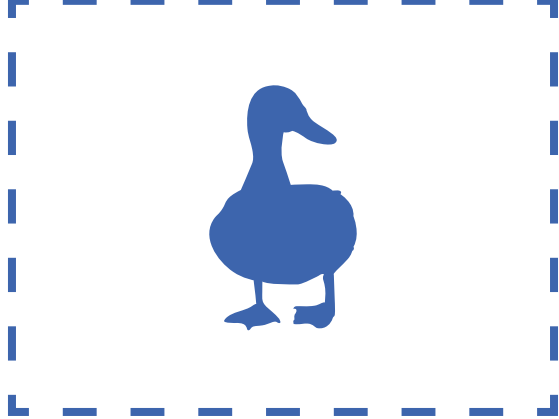
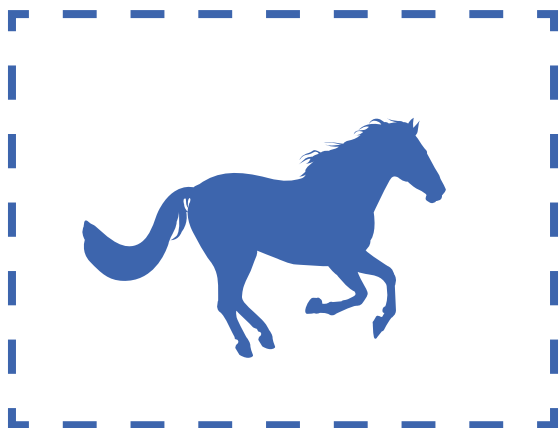
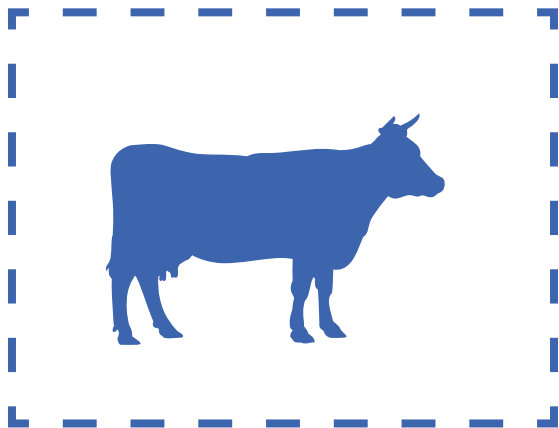
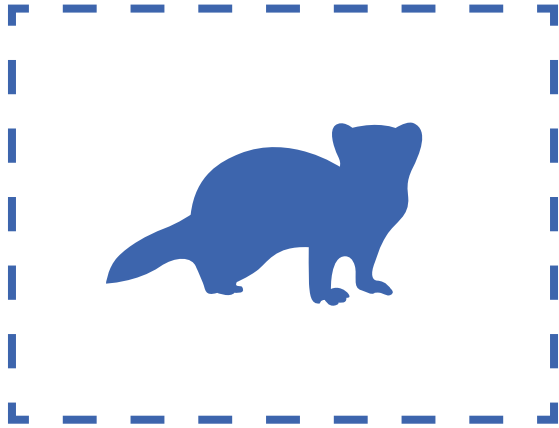
~~B~~

Załącznik 2

Zwierzęta
udomowione

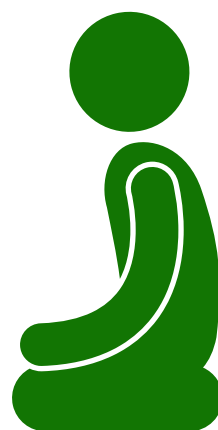
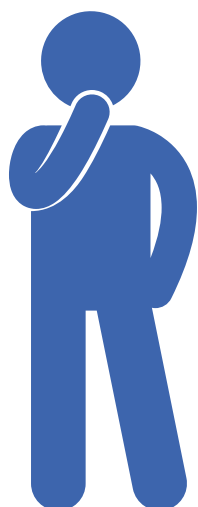
	DZIKI PRZODEK	ZWIERZĘ DOMOWE
1.	WILK	
2.	DZIK	
3.	ŻBIK	
4.	MUFLON AZJATYCKI	

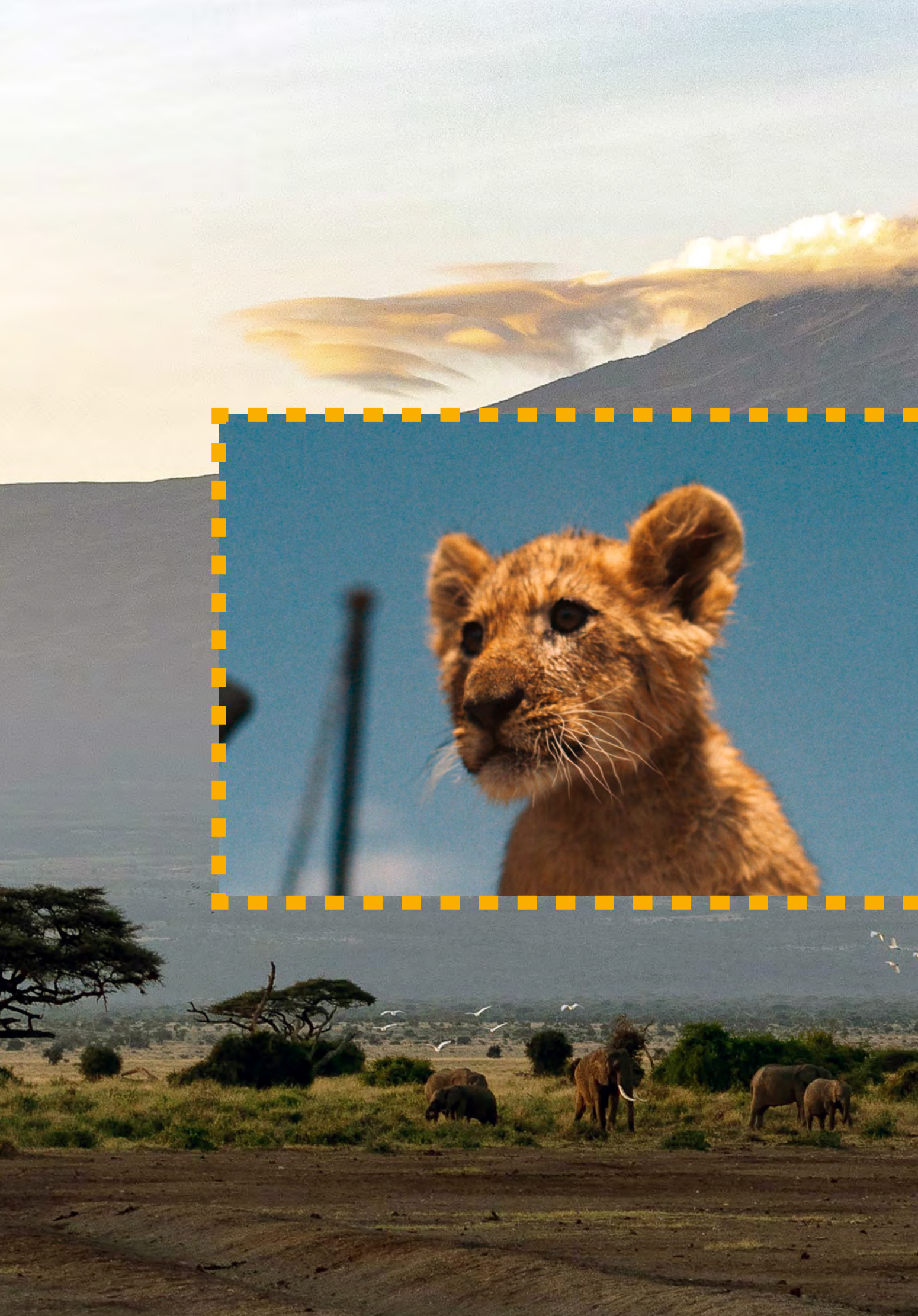

5.	TCHÓRZ ZWYCZAJNY	
6.	TUR	
7.	KRZYŻÓWKA	
8.	TARPAN	

Załącznik 3

Piktogramy: samodzielnie zająć się problemem, zgłosić sprawę odpowiednim służbom, pozostawić zwierzę bez interwencji, zabrać zwierzę ze sobą do domu

CEO

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Materiały pomocnicze
dla nauczycieli przygotowane
przez Centrum Edukacji Obywatelskiej
Warszawa 2022

m2

Dystrybutor filmu: M2 Films
ul. Aleja Wojska Polskiego 34, 01-554 Warszawa
www.m2films.pl

Kontakt w sprawie organizacji specjalnych pokazów:

Ola Sobieraj | Specjalistka ds. marketingu
ola.sobieraj@m2films.pl | +48 570 606 078

Filip Grabowski | Kierownik działu dystrybucji
filip.grabowski@m2films.pl | +48 533 012 567